

konference

***Archeologie a veřejnost 10/2018.
Neprofesionálové v archeologii.
Modely interakce archeologie
a uživatelů detektorů kovů,***

28. listopadu 2018 Brno

Spolek Veřejná archeologie každoročně iniciuje konferenční setkání, která si kladou za cíl sdílet zkušenosti odborné archeologické obce ve vztahu k veřejnosti. Pro uspořádání desátého ročníku si tíží organizační práce vzal na svá bedra Archeologický ústav AV ČR Brno, v. v. i., jehož prostory se staly i místem konání konference. Různé tematické okruhy minulých setkání vystřídal problematika užití detektorů kovů. S ní úzce souvisí vztah archeologů k hledačům, nálezům a celkově pohled na tuto volnočasovou aktivitu. Diskuzí nad přednesenými příspěvky se měly možnost zúčastnit přes čtyři desítky odborníků z akademické, muzejní, památkové a správní oblasti, stejně jako zástupci z řad hledačů spolupracujících s muzei.

Program tvořila jedna zvaná zahraniční přednáška a 16 přihlášených příspěvků (z nich se dva týkaly Slovenska). V úvodu představil A. DOBAT problematiku detektoringu v Dánsku v prezentaci *Metal Detecting as Participatory Heritage. Engaging Amateur Detectorists in Recording and Research [Detektorářství jako účast na kulturním dědictví. Zapojení amatérských detektorářů při dokumentaci a výzkumu]*. Dánsko je zemí s velmi silným vztahem k historii, která zde silně utvá-

ří společenskou identitu. Detektoring je obecně známou činností, které tím pádem věnují pozornost média. Zapojení neprofesionálních hledačů přináší vědě všestranný přínos (nálezy, lokality, dokumentace, výzkum). Dánský systém je postaven na volném užití detektorů, přičemž archeologické nálezy náleží státu (Národní muzeum). Dánové toto vlastnictví odkazují k právu odúmrti. Nálezům náleží odměna, jejíž výše závisí na počtu a kvalitě souvisejících dodaných informací (zaměření polohy, další povrchové nálezy – keramika apod.). Každoročně se tak do muzeí dostane okolo stovky tisíc nálezů (započítány ovšem i jednotlivé kusy z depotů), z nichž má přibližně 85 % zaznamenáno místo nálezu pomocí GPS. V roce 2017 takové množství dokázalo odevzdat 379 hledačů, jimž byla vyplacena odměna. Dánští archeologové odhadují počet hledačů na tři až čtyři tisíce. Aktivních ovšem bude zhruba čtvrtina. Pro registraci nálezů vytvořili internetový portál DIME (Digitale Metaldetector). Uživatelům umožňuje dokumentaci a zaměření přímo v terénu pomocí aplikace v telefonu, odborníkům pak dálkový přístup k nálezům, datům a ověření polohy. Dánové se snaží zapojit veřejnost do procesu využití kulturního dědictví, neboť si uvědomují, že se jedná o důležitý společenský statek. Případné negativní zkušenosti jsou pak dle názoru přednášejícího přijímány s vědomím, že více se podařilo zachránit než zničit či zcizit.

Úvodní blok přednášek se věnoval obecným tématům. Hlavní organizátor konference B. KOMORÓCZY se ve svém příspěvku *Archeologové a detektoráři. Od globálních dat ke konkrétním formám spolupráce* zamýšlel

na výsledky internetového průzkumu, v němž oslovil odbornou i zájmovou detektorářskou obec. J. MARÍK seznámil publikum se široce vymezeným pojmem amatérských archeologů a spektrem jejich přístupů (*Kde jsou hranice amatérské archeologie?*). Brněnské archeoložky Z. KOSAROVÁ a O. LEČBYCHOVÁ představily možnosti současných informačních systémů (*Archeologický informační systém ČR a jeho nástroje pro správu a prezentaci archeologického dědictví*). O nově připravované metodice užití detektorů kovů v archeologii ze zkušeností Národního památkového ústavu referoval J. PAŘEZ. Právní rámec spojení uživatele detektoru s organizací oprávněnou k provádění archeologických výzkumů byl jádrem přednášky M. BUREŠE (*Příspěvek ke způsobům detektorového průzkumu u nás*). Způsob prezentace „náhodného“ archeologického nálezu v médiích byl předmětem sdělení P. TITZE (*Nedávné laické archeologické nálezy v České republice pohledem médií*).

Odpolední blok zahájil přehled současné legislativy na Slovensku a z ní vyplývající praxe (P. BISTÁK – M. FURMAN – M. SLÁDOK: *Detektorizmus na Slovensku – od postihovania k legálnej spolupráci*). P. ŠTEINER informoval o potenciálu výzkumu bojišť z přelomu let 1944–1945 a záměru jejich výzkumu (*Bojiště drubej svetovej vojny na juhozápadnom Slovensku jako archeologické lokality*). Zbývajících 7 přednášek mělo společné východisko, kterým se stal pohled badatelů v regionech (M. BEKOVÁ: *Spolupráce s amatéry na Rychnovsku. Oblédnutí po deseti letech*; J. HALAMA: *Detektoráři a šumperské muzeum. 12 let spolupráce i nespolečné*; Z. JARUŠKO-

VÁ: *Zkušenosti muzea v Boskovicích s detektorářskou veřejností*; L. RYBKA: *Příklady spolupráce neprofesionálních zájemců o archeologii z řad uživatelů detektorů kovů s Muzeem města Ústí nad Labem*; D. DAŇEČEK: *Detektorová prospekce Oddělení terénní archeologie ARÚ Praha v roce 2018*; J. PROSTŘEDNÍK: *Zkušenosti muzejního archeologa s detektoringem z podhůří Jizerských hor a Krkonoš*; Z. ŠÁMAL: *Dobrohloupí hledači. Poznatky, zkušenosti a výsledky spolupráce s regionálním muzeem. Artefakty a projekty, které by bez detektoru kovů nebyly*; R. TIŠEROVÁ: *Příklady provedení detektorového průzkumu na Liberecku*).

Všechny tyto regionální příspěvky jednotně poukázaly na důležitost podchycení informací o nálezech, neboť se jednalo z hlediska přírodních podmínek o okrajové oblasti. Tradičními metodami zde nebyla zaznamenána přítomnost osídlení, což se ale změnilo při rozšíření detektorové prospekce. Zejména pohled na dobu bronzovou, laténskou a římskou je třeba v daných oblastech zcela korigovat. Přednášející zdůrazňovali nutnost dokumentace nálezových okolností. S ohledem na zaměření tohoto časopisu můžeme zmínit obecnou přítomnost keltských mincí a mincí antického světa, stejně jako mincí historických. Zazněla informace o rozchváceném depotu římských denárů z Ústecka (podchyceno 57 mincí) nebo o objevu pokladu 160 pražských grošů uložených v nádobě v Českém ráji.

Každé regionální pracoviště přijme ročně řádově stovky nálezů, které byly nalezeny pomocí detektoru kovů (při přepočtu na počet okresů v České republice se tak snad dostáváme do řádu desítek tisíc nálezů ročně – srov-

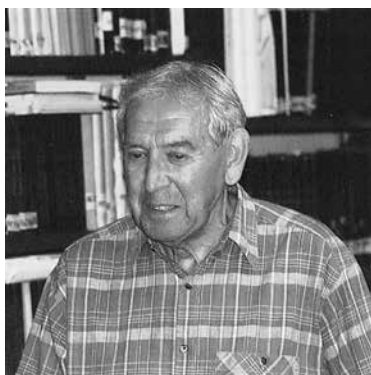
nej s Dánskem výše), přičemž se spolupráce opírá o zhruba desítku roky prověřených hledačů v každém okrese. Numismatický materiál tvoří důležitou a nezastupitelnou součást tohoto korpusu. S rozmachem detektorů kovů neoddiskutovatelně přispívá ke

korekci pohledu na dlouhé období našich dějin. Lze jen doufat, že i tato konference přispěje k nalezení cesty, na níž si jednotliví účastníci budou navzájem ku prospěchu.

Miroslav DAŇHEL

RNDr. Jiří HORÁČEK, CSc.

* 21. července 1924 – † 30. června 2018

český chemik a numismatik-dokumentátor

pracovník a vedoucí laboratoře organické analýzy
Chemického ústavu ČSAV (1952–1988)
pedagog katedry organické chemie
Přírodovědecké fakulty UK (1967–1980)

držitel stříbrné medaile Jaroslava Heyrovského
Za zásluhy o rozvoj chemických věd (1988)
medaile Ústavu organické chemie a biochemie AVČR (2004)
pamětní medaile Národního muzea (2004)

dlouholetý člen České numismatické společnosti (od 1974)
autor článků o českých medailích, moderních mincích
a konzervačních metodách
dlouholetý dokumentátor a knihovník
Numismatického oddělení NM (1989–2004)
redakční tajemník Numismatických listů (1996–2004)

účastník 60 ročníků (2. nejvyšší počet startů)
běhu Velká kunratická (do 2008)

